

Tézy na štátne skúšky pre bakalársky študijný program *učiteľstvo filozofie* akademický rok 2020/2021

Tézy sú podkladom pre prípravu študenta na štátnu skúšku. Vymedzujú obsah a rozsah požadovaných vedomostí, ktorých inteligentné porozumenie má študent preukázať na skúške. Od študenta sa očakáva, že oblasť vymedzená tézou je zvládnutá prostredníctvom **kvalitnej znalosti príslušnej povinnej a primeranej znalosti odporúčanej literatúry**. Samotné tézy sú formulované tak, aby študentovi umožnili prezentovať svoje schopnosti analytického a syntetického uvažovania v kontexte viacerých absolvovaných predmetov.

Študent bude odpovedať vždy na jednu otázku (napr. 1.1 alebo 1.2, čiže z prvej otázky prvú tézu alebo z prvej otázky druhú tézu a pod.) z každého z troch okruhov (z každého okruhu si vyťahne jednu otázku). Okruhy sú: **teoretická filozofia, praktická filozofia a dejiny filozofie**.

Teoretická filozofia

1. Logika a filozofia vedy 1

Téza č. 1: Výroková logika (druhy výrokov a spojok; $\sim$, $\&$, $\vee$, $\rightarrow$, $\leftrightarrow$; tabuľková metóda; tautológia, kontradikcia, neutrálna formula; dôkazy; základné pravidlá odvodzovania).

Deduktívne a nededuktívne uvažovanie (redukcia, analógia, neúplná indukcia; úplná indukcia).

Povinná literatúra:

CMOREJ, P.-VICENÍK, J.: „Úvod do problematiky metodológie vied V.“ In: *Organon F*, roč. 8, 2001, č. 1, s. 91-103;

CMOREJ, P.-VICENÍK, J.: „Úvod do problematiky metodológie vied VI.“ In: *Organon F*, roč. 8, 2001, č. 2, s. 201-203.

GAHÉR, F.: *Logika pre každého*. (3. vyd.) Bratislava : IRIS, 2003, s. 57-74, s. 108-111.

Logika 1. (e-learningový kurz)

Odporúčaná literatúra:

CMOREJ, P.-VICENÍK, J.: „Úvod do problematiky metodológie vied III.“ In: *Organon F*, roč. 7, 2000, č. 3, s. 326-337.

SMULLYAN, R.: *Navěky nerozhodnuto: Úvod do logiky a zábavný průvodce ke Godelovým objevům*. Praha : ACADEMIA, 2003, s. 25-55.

Téza č. 2: Predikátová logika (čím sa líši od výrokovvej a subjekt-predikátovvej logiky; jazyk predikátovvej logiky (PL); formalizácia v jazyku PL; 4 základné odvodzovacie pravidlá v PL)

Povinná literatúra:

GAHÉR, F.: *Logika pre každého*. (3. vyd.)

Bratislava : IRIS, 2003, s. 159-79, s. 192-199.

VOLEK, P.: *Úvod do logiky a metodológie vied*.

Bratislava : Update Studio, 1999, s. 90-101.

Logika 1. (e-learningový kurz)

Odporúčaná literatúra:

NEWTON-SMITH, W.H.: *Logic: An Introductory Course*. London : Routledge, 1999, s. 106-140.

CMOREJ, P.: *Úvod do logickej syntaxe a sémantiky*. Bratislava : Iris, 2001.

2. Filozofická antropológia 1

Téza č. 1: Sloboda človeka a jeho náboženstvo

Povinná literatúra:

CORETH, E.: *Možnosti človeka*. Badín : KSFEX, 1997.

JASPERS, K.: *Úvod do filozofie*. Praha : OIKOYMENH, 1996, s. 46-52.

Odporúčaná literatúra:

CORETH, E.: *Co je člověk?* Praha : Zvon, 1994, s. 89-103, 186-192.

BARBŮOVA, F. R.: *Základy filozofickej antropológie*. Ružomberok : FF KU, 2008, s. 177-212.

LETZ, J.: *Filozofická antropológia*. Bratislava : Charis, 1994, s. 69-93.

SOKOL, J.: *Filozofická antropologie*. Praha : Portál, 2002, s. 115-127.

Téza č. 2: Podstata človeka

Povinná literatúra:

CORETH, E.: *Co je člověk?* Praha : Zvon, 1994, s. 127-157.

Odporúčaná literatúra:

LETZ, J.: *Filozofická antropológia*. Bratislava : Charis, 1994, s. 33-49.

KENNY, A.: *Tomáš o lidském duchu*. Praha : Krystal OP, 1997, s. 114-140.

3. Teória poznania

Téza č. 1. Podmienky poznania, istota, evidencia, mienka, pochybovanie, skepticizmus

Povinná literatúra:

LEHRER, K.: *Teória poznania*. Bratislava : Infopress, 1999, s. 11-37.

DESCARTES, R.: *Meditácie o prvej filozofii*. Bratislava : Chronos, s. 21-64.

Odporúčaná literatúra:

SIROVIČ, F.: *Eudské poznanie*. Nitra : SVD, s. 19-33, 92-125, 214-220.

VOLEK, P.: *Úvod do teórie poznania*. Badín : Kňazský seminár, 1998, 2. vyd., s. 65-67.

DÉMUTH, A.: *Poznanie, vedenie alebo interpretácia?* Pusté Úľany : Schola Philosophica, 2009, s. 16-57, 189-209.

Téza č. 2: Korešpondenčná, koherenčná, konsenzuálna, pragmatická teória pravdy

Povinná literatúra:

SOUSEDÍK, S.: Korespondenční teorie pravdy v oblasti empirického poznání. In: *Hledání pravdy o pravdě*. Svitavy : Trinitas, 2000, s. 13-28.

LEHRER, K.: *Teória poznania*. Bratislava : Infopress, 1999, s. 74-107.

Odporúčaná literatúra:

VOLEK, P.: *Úvod do teórie poznania*. Badín : Kňazský seminár, 1998, 2. vyd., s. 48-65.

SIROVIČ, F.: *Eudské poznanie*. Nitra : SVD, s. 126-149.

KOLÁŘ, P.: *Pravda a fakt*. Praha : Filosofia, 2002, s. 71-99.

DÉMUTH, A.: *Poznanie, vedenie alebo interpretácia?* Pusté Úľany : Schola Philosophica, 2009, s. 210-233.

4. Metafyzika 1

Téza č. 1: Základy kategoriálneho systému a chápania príčin

Povinná literatúra:

MUCK, O. *Metafyzika I-II*. Usp. M. Altrichter. Olomouc : MCM, 1993, 1.2-1.3, s. 57-80, 84-100.

Odporúčaná literatúra:

CORETH, E.: *Metafyzika*. Trnava : Dobrá kniha, 1999, s. 47-73.

TOMÁŠ AKVINSKÝ: O jsoucnu a bytnosti. In: SOUSEDÍK, S.: *Jsoucno a bytí. Úvod do četby sv.*

Tomáše Akvinského. Praha : Křesťanská akademie, 1992, s. 68-103.

Téza č. 2: Vzťah súcna a bytia, náuka o transcendentáliách

Povinná literatúra:

MUCK, O. *Metafyzika I-II*. Usp. M. Altrichter. Olomouc : MCM, 1993, 1.4, s. 106-122, 2.2, s. 156-163.

CORETH, E.: *Metafyzika*. Bratislava: TFTU, 1999, s. 89-112

Odporúčaná literatúra:

GILSON, E.: *Bytí a někteří filosofové*. Praha : OIKOYMENH, s.179-217.

BOGLIOLO, A.: *Ontológia*. Bratislava : RK CMBF UK, 1993, s. 65-80.

Praktická filozofia

5. Etika 1

Téza č. 1: Kritériá morálneho hodnotenia ľudských skutkov

Povinná literatúra:

ARISTOTELES.: *Etika Nikomachova*. Bratislava : Pravda, 1972, s. 19-58.

Odporúčaná literatúra:

ANZENBACHER, A.: *Úvod do etiky*. Praha : Zvon, 1994. s. 13-128.

KUNA, M.: *Úvod do etiky cnosti*. Ružomberok: FF KU, 2010, s. 31-45.

MCINERNEY, R.: *Ethica Thomistica. The Moral Philosophy of Thomas Aquinas*. Washington D.C. : The Catholic University of America Press, 1997, s. 1-34, 77-89.

Téza č. 2: Morálne princípy, praktická rozumnosť a morálne rozhodnutie „tu a teraz“

Povinná literatúra:

MACINTYRE, A.: *Ztráta ctnosti*. Praha : OIKOYMENH, 2004, s. 213-237.

Odporúčaná literatúra:

ARISTOTELES.: *Etika Nikomachova*. Bratislava : Pravda, 1972, s. 141-159.

AUBENQUE, P.: *Rozumnost podle Aristotela*. Praha : OIKOYMENH, 2003, s. 43-77.

KUNA, M.: *Úvod do etiky cnosti*. Ružomberok: FF KU, 2010, s. 31-83.

MCINERNEY, R.: *Etica Thomistica. The Moral Philosophy of Thomas Aquinas*. Washington D.C. :

The Catholic University of America Press, 1997, s. 90-113.

6. Etika života

Téza č. 1: Vznik človeka a problém umelého oplodnenia, pokusov na embryách, umelé potraty

Povinná literatúra:

FISHER, A.: Jednovaječná dvojčata a začátek individuálního lidského života. In: *Scripta bioethica*, roč. 4, 2004, č. 1, s. 6-13.

ŠLIPKO, T.: *Hranice života. Dilemy súčasnej bioetiky*. Trnava : Dobrá kniha, 1998, s. 105-120, 135-161, 168-179.

Odporúčaná literatúra:

ONDOK, J. P.: *Bioetika*. Svitavy : Trinitas, 1999, s. 65-84.

HAŠKOVCOVÁ, H.: *Lékařská etika*. Praha : Galén, 2002, 3. vyd., s. 113-129.

Téza č. 2: Určenie smrti človeka a problém eutanázie

Povinná literatúra:

BOŠMANSKÝ, K., MOJZEŠOVÁ, M., ŠTEFKO, A.: Mozgová smrť – kritérium smrti človeka. In: *Acta Facultatis theologiae Universitatis Comenianae Bratislaviensis*, roč. 1, r. 2001, č. 2, s. 150-156.

VOLEK, P.: Je celková mozgová smrť smrťou človeka? In: ANDREANSKÝ, E. (ed.): *Filozofia a život – život filozofie*. Bratislava : Iris, 2004, s. 320-325.

ŠLIPKO, T.: *Hranice života. Dilemy súčasnej bioetiky*. Trnava : Dobrá kniha, 1998, s. 234-254.

Odporúčaná literatúra:

VIRT, G.: *Žít až do konce*. Praha : Vyšehrad, 2000, s. 22-40.

KASS, L. R.: Nepodám žádný smrtící lék. Proč lékaři nesmějí zabíjet. In: THOMASMA, D. C., Kushnerová, T.: *Od narození do smrti.*, Praha : Mladá fronta, 2000, s. 236-250.

7. Politická filozofia 1

Téza č. 1: Teórie spravodlivosti

Povinná literatúra:

ARISTOTELES.: *Etika Nikomachova*. Bratislava : Pravda, 1972, s. 113-140, (V. kapitola)

MACINTYRE, A.: *Ztráta ctnosti*. Praha : OIKOYMENH, 2004, s. 284-297

RAWLS, J.: *Teorie spravedlnosti*. Praha : Victoria Publishing, 1995, s. 17-32, 38-42 64-67, 92-95, 112-116.

Odporúčaná literatúra:

BARŠA, P.: Teorie spravedlnosti Johna Rawlse. In: *Politologický časopis*, 1995, No. 4, s. 339-351.

KIS, J.: *Současná politická filosofie*. Praha : OIKOYMENH, 1997, s. 7-46.

KOLLER, P.: Nové teorie smlouvy, In: BALLESTREM, K., OTTMANN, H. (eds): *Politická filosofie 20. století*. Praha : OIKOYMENH, 1993, s. 267-290.

Téza č. 2: Dobrý ľudský život, liberalizmus a tradícia

Povinná literatúra:

MACINTYRE, A.: Transformácia liberalizmu na tradíciu, In: GÁL, E., NOVOSÁD, F. (eds.): *O slobode a spravodlivosti*. Bratislava : Archa, 1993, s. 173-199.

MACINTYRE, A.: *Ztráta ctnosti*. Praha : OIKOYMENH, 2004, s. 238-262

Odporúčaná literatúra:

KIS, J.: *Současná politická filosofie*. Praha : OIKOYMENH, 1997, s. 7-46.

KUNA, M.: *Etika a politika v perspektíve Alasdaira MacIntyry*. Ružomberok: FF KU, 2010, s. 60-92.

8. Filozofia práva

Téza č. 1: Tomášove chápanie práva a jeho dôsledky pre tvorbu, platnosť, záväznosť a kritiku pozitívnej legislatívy

Povinná literatúra:

ŠPRUNK, K.: *Tomáš Akvinský o zákonech v Teologické sumě*. Praha : Krystal OP, 2003, s. 17-25, 56-91 (STh otázky 90, 94-96).

Odporúčaná literatúra:

HITTINGER, R.: *The First Grace: Rediscovering Natural Law in the Post-Christian Age*. Wilmington, Delaware : ISI Books, 2003, s. 63-91.

PORTER, J.: *Natural and Divine Law. Reclaiming the Tradition for Christian Ethics*. Ottawa : Novalis, 1999, s. 25-61.

Téza č. 2: Procedurálna teória prirodzeného práva: morálka umožňujúca právo podľa Lona Fullera

Povinná literatúra:

FULLER, L.: *Morálka práva*. Praha : OIKOYMENH, 1998, s. 37-90.

Odporúčaná literatúra

LISSKA, A.: *Aquinas's Theory of Natural Law. An Analytic Reconstruction*. Oxford : Clarendon Press, 1996, s. 16-25.

SIMON, T.W.: *Law and Philosophy. An Introduction with Readings*. New York : McGraw-Hill Companies, 2001, s. 58-62, 68-72.

9. Estetika 1

Téza č. 1: Grécka antická estetika.

Povinná literatúra:

SVOBODA, K.: *Vývoj antické estetiky*. In: *Studie o počátkách uvažování o kráse v antickém Řecku*. Praha : VŠUP, 1997, s. 27-72.

ARISTOTELES: *Poetika*. 1448b4 – 1451a15.

Praha: Rezek, 1999, s. 342-351.

Odporúčaná literatúra:

KRATOCHVÍL, Z. – BOUZEK, J.: *Řeč umění a archaická filozofie*. Praha : Herrman a synové, 1995.

SCRUTON, R.: *Estetické porozumění. Eseje o filozofii, umění a kultuře*. Brno : Barrister & Principal, 2005.

TATARKIEWICZ, W.: *Dejiny estetiky I. zv.*

Staroveká estetika. Bratislava : Tatran, 1985.

Téza č. 2: Dve podoby teórie: umelecká kritika alebo hra, symbol a slávnosť.

Povinná literatúra:

NIEDERLE, R.: *Umělecká kritika*. In: *Pojmy estetiky: analytický přístup*. Brno : Masarykova univerzita, 2010, s. 19 - 38

GADAMER, H. G.: *Aktualita krásneho. Umění jako hra, symbol a slavnost*. Praha : Triáda, 2003, s. 27-52.

Odporúčaná literatúra:

GRAHAM, G.: *Filosofie umění*. Brno : Barrister & Principal, 2000.

SCHNEIDER, N.: *Dejiny estetiky od osvietenstva po postmodernu*. Bratislava : Kalligram, 2002.

ZUSKA, V.: *Estetika. Úvod do súčasnosti tradičnej disciplíny*. Praha : Triton, 2001.

Dejiny filozofie

10. Antická filozofia

Téza č. 1: Jednota a mnohosť ako princípy vysvetľovania sveta v koncepciách predsokratovských filozofov

Povinná literatúra:

Antológia z diel filozofov. Predsokratovci a Platón, Bratislava 1998. (Parmenides, Herakleitos)

Odporúčaná literatúra:

KIRK, S., RAVEN, J. E., SCHOFIELD, M.:

Předsókratovští filosofové, Praha : OIKOYMENH, 2004.

KALANDRA, Z.: *Parmenidova filozofie*. Praha : Herrmann a synové, 1996.

Téza č. 2: Človek a polis u Platóna a Aristotela

Povinná literatúra:

PLATÓN: *Dialógy, II. zv.*, Bratislava : Tatran, 1990, *Štát*, 427 d – 445 a, s. 134-157

Odporúčaná literatúra:

MULGAN, R. G.: *Aristotelova politická teorie*.

Praha : OIKOYMENH, 1998.

VERNANT, J. P.: *Počátky řeckého myšlení*. Praha : OIKOYMENH, 1993.

11. Stredoveká filozofia

Téza č. 1: Tomáš Akvinský a Rajmund Lullus o človeku

Povinná literatúra:

VOLEK, P.: *Dejiny filozofického myslenia v stredoveku*. Bačín 1996, s. 89-90.

VOLEK, P.: *Predpoklady chápania človeka u Rajmunda Lullu*. In: *Filozofia*, roč. 58, 2003, č. 4, s. 233-246.

VOLEK, P.: *Základné aspekty filozofickej antropológie podľa sv. Tomáša Akvinského*. In: *Filozofia*, roč. 54, 1999, č. 6, s. 377-389.

Odporúčaná literatúra:

VOLEK, P.: *Filozofia človeka podľa Tomáša Akvinského*. Ružomberok, 2003, s. 232-239, 248-280.

Téza č. 2: Tomáš Akvinský a Machiavelli o vládnutí

Povinná literatúra:

TOMÁŠ AKVINSKÝ: O království ke králi kyperskému. In: SOUSEDÍK, S.: *Texty k studiu středověké filosofie*. Praha : Karlova univerzita, 1994, I-IV., s. 27-67.

MACHIAVELLI, N.: *Vladař*. Praha : Ivo Železný, 1995, IX-XI. XV-XVI., s. 50-58, 71-75.

Odporúčaná literatúra:

SWIEŻAWSKI, S.: *Nový výklad sv. Tomáša*. Brno : Cesta, 1997, s. 162-167.

VOLEK, P.: *Dejiny filozofického myslenia v stredoveku*. Badín : Kňazský seminár, 1996, s. 91-92, 117-118.

SIROVIČ, F.: *Dejiny filozofie II. Novovek - 1. časť*. Trnava : Dobrá kniha, 1997, s. 20-26.

ARCHIBALD, K.: Aquinas as Medieval Conservative. In: SIGMUND, PAUL E. (ed.): *St. Thomas Aquinas on Politics and Ethics*. New York – London : Norton, s. 136-142.

12. Novoveká filozofia 1

Téza č. 1: Filozofia novovekého racionalizmu:

R. Descartes (metafyzické predpoklady teórie poznania, metodická pochybnosť, prvý princíp, dôkazy existencie Boha, základy fyziky, kozmológie a psychológie), B. Spinoza, G. W. Leibniz.

Povinná literatúra:

DESCARTES, R.: *Meditácie o prvej filozofii*. Bratislava : Chronos, 1997, s. 21-89.

Odporúčaná literatúra:

RÖD, W.: *Novověká filosofie I*. Praha : Oikoymenh, 2001, s. 62-118, 279-323.

RÖD, W.: *Novověká filosofie II*. Praha : Oikoymenh, 2004, s. 84-142.

CORETH, E.: *Filosofie 17. a 18. století*. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 29-102.

SCRUTON, R.: *Krátke dejiny novovekej filozofie. Od Descarta po Wittgensteina*. Bratislava : Archa, 1991, s. 35-90.

Téza č. 2: Filozofia novovekého empirizmu: F. Bacon (idoly, indukívna metóda), J. Locke (kritika innatizmu, pôvod ideí a ich delenie, primárne a sekundárne kvality), G. Berkeley, D. Hume.

Povinná literatúra:

BACON, F.: *Nové Organon*. In: *Antológia z diel filozofov. Humanizmus a renesancia*. Bratislava : Iris, 2006, s. 226-245.

LOCKE, J.: *Rozprava o ľudskom rozume*. In: *Antológia z diel filozofov. Novoveká empirická a osvietenská filozofia*. Bratislava : Pravda, 1967, s. 53-78.

Odporúčaná literatúra:

RÖD, W.: *Novověká filosofie I*. Praha : Oikoymenh, 2001, s. 19-44.

RÖD, W.: *Novověká filosofie II*. Praha : Oikoymenh, 2004, s. 33-83, 143-169, 397-443.

CORETH, E.: *Filosofie 17. a 18. století*. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 103-145.

SCRUTON, R.: *Krátke dejiny novovekej filozofie. Od Descarta po Wittgensteina*. Bratislava : Archa, 1991, s. 91-146.

13. Novoveká filozofia 2

Téza č. 1: Filozofický projekt 3 kritik I. Kanta.

Kritika čistého rozumu: možnosť matematiky, možnosť prírodovedy, možnosť metafyziky.

Kritika praktického rozumu: formálna a autonómna etika povinnosti. Kritika súdnosti: estetická a teleologická súdnosť.

Povinná literatúra:

KANT, I.: *Prologomena ke každé příští metafyzice jež se bude moci stát vědou*. Praha : Svoboda, 1992, s. 32-92.

Odporúčaná literatúra:

CORETH, E.: *Filosofie 17. a 18. století*. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2002, s. 172-240.

SCRUTON, R.: *Krátke dejiny novovekej filozofie. Od Descarta po Wittgensteina*. Bratislava : Archa, 1991, 147-179.

SIROVIČ, F.: *Dejiny filozofie II. Novovek 2. časť*. Trnava : Dobrá kniha, 1997, s. 7-67.

Téza č. 2: Filozofia existencie: S. Kierkegaard, K. Jaspers (filozofická viera), M. Heidegger (metafyzika – Nič – úzkosť), J.-P. Sartre, A. Camus (absurdno a samovražda, absurdné múry).

Povinná literatúra:

JASPERS, K.: *Filosofická víra*. Praha : OIKOYMENH, 1994, s. 9-20.

HEIDEGGER, M.: *Co je metafyzika?* Praha : OIKOYMENH, 1993, s. 37-67.

CAMUS, A.: *Mýtus o Sifyzovi. (Esej o absurdne), Pád, Caligula.* Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1993, s. 6-24.

Odporúčaná literatúra:

THURNHER, R. - RÖD, W. - SCHMIDINGER, H.: *Filosofie 19. a 20. století. III. časť.* Praha : Oikoymenh, 2009, s. 15-74, 221-423.

JANKE, W.: *Filosofie existence.* Praha : Mladá fronta, 1994.

BIEMEL, W.: *Martin Heidegger.* Praha : Mladá fronta, 1995.